

« zurück blättern vor »

**SZABER I** subst. m., ab 1810. **1)** pl. ‘kleine Ziegel- oder Dachpfannenstücke’ – ‘drobne kawałki cegły lub dachówki’: [hapax] vor 1812 Mag.Mskr., L u mularza, *szabrami szpary w murze zaćwiekować*. – L, Sw. **2)** ‘kleingeschlagene Steine zum Aufschütten auf Straßen, Schotter’ – ‘drobno tłuczony kamień używany głównie do wysypywania nawierzchni drogowych, szuter’: 1830 GWar 1612, *Nowo Dróg tych w sposobie Mac Adama wykonywanych, szerokości łokci 9, szabrem nasypywanych, mila trzymająca sążni 4938 kosztowała zł 34.000*. o 1860 Tyg 202, *Nowo Na Nowym Świecie w dwóch miejscach odwilż dostała się aż do gliny, która pod szosą ma swoje siedlisko, widać z tego, że pokład szabru nie musiał tam być bardzo gruby*. o (†1912) 1948–1952 Prus Now. III 218, DOR *Machinalnie patrząc przed siebie, ażeby nie wpaść na świeży szabur, którym szosę tu i owdzie połatano, zatopiłem się w smutnych rozmyślniach*. o (1941) Tusz. Egz. 217, DOR *Jeśli mamy na szosie niewielkie przestrzenie wysypane szabrem, można je przebywać lekkim rozpedem, wyłączwszy sprzęgło*. – SWIL, Sw, DOR. **3)** ‘Steinsplitter’ – ‘odłamek kamienia, lupek’: SWIL, Sw, DOR (daw.). ◇ **Etym:** **1)** mhd. *schëver* subst. m., ‘Splitter vom Stein’, GRI. **2)** mnd. *schever* subst. m., ‘Splitter oder Blatt vom Stein’, MNDH. ◇ **Konk:** *tłuczeń* subst. m., bel. seit 1954, DOR, zuerst geb. DOR. ◇ **Der:** *szabrować* v. imp., vor 1812 Mag.Mskr., L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *szaberek* subst. m., zuerst geb. Sw. ❖ Ursprünglich ist wohl Inhalt 3; Inhalt 1 ist offensichtlich sekundär: eine Übertragung vom Stein auf den Ziegel. Im Beleg zu Inhalt 1 ist von einer ähnlichen Handlung wie in Inhalt 3 die Rede (‘mit Hilfe von *szaber* befestigen’). Beides weist *szaber* als Terminus des Maurerhandwerks aus, datierbar auf das 18. Jh., eventuell aber älter, da solche Termini technici in nichttechnischen Texten selten auftreten. Inhalt 2 bezeugt eine andere technische Verwendung ‘Stein- und Ziegelstückchen in größeren Mengen’ → ‘Schotter’ und ist wohl jüngeren Datums.

« zurück blättern vor »